Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Esperanza Urien Totorikaguena

Ermua, Bizkaia (1938)

Aurkibidea

Biografia

Urkobekoa baserrian jaio zen. Aita bertakoa zuen eta ama, berriz, Bolibarko Artatik etorritakoa. Ama 43 urterekin alargun geratu zen, hiru ume txikirekin. Esperanzak lau urte besterik ez zituen. Horregatik txiki-txikia zenetik baserriko lanetan lagundu behar izan zuen. 13 urterekin Lejardiren lantegian hasi zen beharrean.

Zintak

ERM-217

- **Proiektua**: Ermuko Ahozko Ondarea
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Gonzalez, Esti
- **Data**: 2018-05-30
- **Iraupena**: 63 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Sapsootham, Itziar
- **Emalea**: Gonzalez, Esti

ERM-218

- **Proiektua**: Ermuko Ahozko Ondarea
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Gonzalez, Esti
- **Data**: 2018-05-30
- **Iraupena**: 63 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Emalea**: Gonzalez, Esti

Pasarteak

1. Baserriko lanak egiten lau urtetatik

- **Erref**: ERM-217/002
- **Iraupena**: 0:02:31. **Hasi**: 00:00:23. **Bukatu**: 00:02:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:
Urko Behekoa baserrian jaio zen. Aita zen bertakoa eta ama Arta auzoko (Ziortza-Bolibar) Etxebarri baserrikoa. Drogeten iturritik baserrira 20 bat minutu egiten zituen oinez. Eskolara herrira joaten zen baina ez zen asko joan ama 43 urterekin alargundu zelako eta baserrian lagundu behar zutelako. Lau urterekin hasi zen Esperanza baserriko lanekin: behieri jaten eman, iturritik ura ekarri, egurra ekarri, ardiak batu... Hamahiru urterekin Lejardiren lantegian hasi zen lanean.

2. Iturrira ur bila astoarekin; baserriko lanak

- **Erref**: ERM-217/004
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:03:27. **Bukatu**: 00:04:43
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala
- Baserria » Baserriko lanak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:
Iturrira ur bila joateko astoarekin joan behar zuten, baserritik piskat beherago zegoelako. Iturrian garbitokia ere zegoen. Astoa urez nola kargatu izebak erakutsi zion.

3. Pagotxa ganaduarentzat zen

- **Erref**: ERM-217/005
- **Iraupena**: 0:01:56. **Hasi**: 00:04:43. **Bukatu**: 00:06:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Pagotxa ereiten zuen Esperanzak, ganaduari jaten emateko. Pagotxa saldu ere egiten zuten Elgoibarren azokan eta Eibarko Gisasola baserrikoeti, adibidez. Ganaduari ematen zaion beste belar-motak.

4. Belarra lehortzeko, gari-meta eta ardatza

- **Erref**: ERM-217/006
- **Iraupena**: 0:02:29. **Hasi**: 00:06:39. **Bukatu**: 00:09:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak
- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:
Baserri inguruan zelai handiak zituzten. Gaur egun ere saltzen dute belarra. Belarra lehortzeko metak egiten ziren baina gaur egun fardoak egiten dira. Gari-metak eta ardatzak egiten zituzten anaiek. Prozesua nolakoa zen kontatzen du.

5. Etxeko guztiek belarra batzen zuten

- **Erref**: ERM-217/007
- **Iraupena**: 0:01:39. **Hasi**: 00:09:08. **Bukatu**: 00:10:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak
- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:
Etxeko guztiek laguntzen zuten belarra jasotzen eta lehortzen. Sardearekin eta segarekin ibiltzen zen Esperanza.

6. Baserriko bizimodua

- **Erref**: ERM-217/008
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:10:47. **Bukatu**: 00:12:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak
- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:
Neguan zuhaitzak kimatzen ziren eta egurra batzen zen etxeko beheko suarentzat. Iluntzean afaldu egiten zuten eta ohera joaten ziren. Amak eta izebak eraman zuten aurrera baserria.

7. Baraziak oso merke saltzen ziren

- **Erref**: ERM-217/009
- **Iraupena**: 0:01:08. **Hasi**: 00:12:27. **Bukatu**: 00:13:35

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Baserriko esnea saltzen zuten herrian eta barazki batzuk ere, baina kalean bizi zen jendeak ere baratzea izaten zuen eta dena oso merke saltzen zen.

8. Zumarragaraino errota klandestino batera

- **Erref**: ERM-217/010
- **Iraupena**: 0:03:45. **Hasi**: 00:13:35. **Bukatu**: 00:17:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Gerraostean azukrea, olioa edo kafea erostea oso zaila zen. Errotak prezintatu zituzten eta garia izan arren ezin izaten zuten ehotu. Batzuk trena hartuta Zumarragaraino joaten ziren han omen zegoen errota klandestino batetara. Zahiaren eta birrinaren arteko ezberdintasuna zein den kontatzen du. Zahia ganaduari ematen zitzaion baina gerraostean ogi integrala ere egiten zen etxeetan.

9. Gerraostean ogia estraperloan banatzen

- **Erref**: ERM-217/011
- **Iraupena**: 0:01:59. **Hasi**: 00:17:20. **Bukatu**: 00:19:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Gerraostean errotak itxita zeuden eta ogi zuria lortzea zaila zen. Ambrosianean egiten zen eta Eibarko Chalcha jatetxean saltzen zuten. Bertara ogia eramateko mikeleteen postua pasa behar zenez, mentitik eramaten ziren Azaldegiko (Eibar) okindegiraino, eta gero handik banatzen ziren.

10. Baserriko produktuak entregatu beharra

- **Erref**: ERM-217/012
- **Iraupena**: 0:03:20. **Hasi**: 00:19:19. **Bukatu**: 00:22:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Muga pasatzean, mikeleteak askotan baserriko produktuekin gelditzen ziren. Baserriko etekinen parte bat entregatu behar izaten zen. Baserriaren

eta lurraren azaleraren arabera kalkulatzen zuten hori udaletxean. Idazkariak bere seme-alabentzat beste etxe batzuetako artilez egindako koltxoiak hartu zituen.</p>

11. Baserri guztietan zeuden ardiak

- **Erref**: ERM-217/013
- **Iraupena**: 0:00:55. **Hasi**: 00:22:39. **Bukatu**: 00:23:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:
Garai batean baserriko guztietan 50 ardi baino gehiago zeuden. Gero pinua sartu zen eta ardi gutxiagoa zeuden. Arkumeak San Pedroetan antzutu egiten ziren, ardiei artilea kentzen zitzaien eta mendira eramaten ziren uda pasatzera.

12. Baserritarren arteko liskarrak

- **Erref**: ERM-217/015
- **Iraupena**: 0:02:09. **Hasi**: 00:23:45. **Bukatu**: 00:25:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:
Baserritarren artean inbidia eta ezinikusi asko egon dira. Gehiago zutenek, gutxiago zutenak kaltetzen zituzten. Beste baserri batetako ardiak haien artotzan eta baratzean sartzen ziren eta txikituta uzten zuten dena.

13. Basoko animaliak: basurdeak eta azeriak

- **Erref**: ERM-217/016
- **Iraupena**: 0:02:12. **Hasi**: 00:25:54. **Bukatu**: 00:28:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Basoko animaliak

Laburpena:
Elur asko egiten zuenean, basurdeen oinatzak ikusten zituzten baserri ondoan. Behin, inguruko baserrietako artotzetan zebilen azeri zuri bat harrapatu zuten.

14. Hartzaren Koplak; amona pandero-jolea

- **Erref**: ERM-217/018
- **Iraupena**: 0:02:43. **Hasi**: 00:28:18. **Bukatu**: 00:31:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Esperanzaren osabak, Patxi "Urkok"k idatzi zituen "Hartzaren koplak" izeneko bertsoak. Ama Artakoa (Ziortza-Bolibar) zen baina ezagutzen zituen koplak. Patxi "Urko"k kantak bere ama pandero-jolearekin abesten zituen.

15. Behiei kantuan egiten zien

- **Erref**: ERM-217/019
- **Iraupena**: 0:01:11. **Hasi**: 00:31:01. **Bukatu**: 00:32:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:
Umetan behiei kantatzen zien Esperanzak.

16. Patxi "Urko"

- **Erref**: ERM-217/020
- **Iraupena**: 0:01:33. **Hasi**: 00:32:12. **Bukatu**: 00:33:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Patxi "Urko" bere osaba zen. Mutrikun ibili zen morroi bezala eta Esperanzaren ezkontzan egon zen eta argazkian agertzen da.

17. Aitaren heriotzaren inguruko oroitzapenak

- **Erref**: ERM-217/021
- **Iraupena**: 0:03:40. **Hasi**: 00:33:45. **Bukatu**: 00:37:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Aita gaztea zeneko argazki bakarra dauka eta txirula joten agertzen da. Aita oso txikia zenean galdu zuen eta ez du beraren oroitzapenik. Hil zenean, Elorretako baserrikoak joan zitzaien abisua ematera eta orduko oroitzapena badauka. Aitaren gorpua eta kaxa ez ditu gogoratzen baina mahai gainean zegoen maindirea eta auzokoak baserrira nola hurbiltzen ziren bai.

18. Anda-bidea, burdi-bidea eta zor-bidea

- **Erref**: ERM-217/023
- **Iraupena**: 0:03:32. **Hasi**: 00:37:48. **Bukatu**: 00:41:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:
Gorpu bat baserritik elizara eramateko bideari anda-bidea edo eliz-bidea deitzen zaio. Baserri atzetik pasatzen zen. Burdi-bidea ere ondoan zeukaten. Zor-bidea pasatzeko eskubidea duen bidea da. Zor-bideek liskarrak sortzen zituen baserritarren artean.

19. Estartea eta burdi-bidea

- **Erref**: ERM-217/025
- **Iraupena**: 0:00:41. **Hasi**: 00:41:45. **Bukatu**: 00:42:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:
Estartea esaten zaio estarrez bidea mugatuta duen burdi-bidearen zatiari.

20. Garai bateko bideak galdu dira

- **Erref**: ERM-217/026
- **Iraupena**: 0:01:58. **Hasi**: 00:42:26. **Bukatu**: 00:44:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:
Herrira oinez edo astoarekin jeisteko bide berdina erabiltzen zuten, baina ganaduarentzat beste bat erabiltzen zen. Garai batean erabiltzen zituzten biderik ez dasgo gaur egun.

21. Etxe osteko aranak

- **Erref**: ERM-217/027
- **Iraupena**: 0:00:56. **Hasi**: 00:44:24. **Bukatu**: 00:45:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:
Etxe ostean aranak biltzen zituzten bi urtetik behin. Txoriek jaten zituzten baina geroago patxarana egiten hasi ziren etxean.

22. Beldurra pasatzen zuen gauez baserrira igotzen

- **Erref**: ERM-217/029
- **Iraupena**: 0:02:42. **Hasi**: 00:45:23. **Bukatu**: 00:48:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Baserritik jeisten zirenean kanteran abarkak uzten zituzten eta zapatak jantzi. Beldurra pasa izan du gauez baserrira igotzen. Behin, berak jakin gabe, anaia zebilen igotzen bere aurretik eta izugarrizko beldurra pasa zuen. Gaztainondoetara joateko karobi baten albotik pasatu behar izaten zuen eta beldurra pasatzen zuen.

23. Umeak beldurtzeko ipuinak: gantz-atataileak

- **Erref**: ERM-217/030
- **Iraupena**: 0:02:47. **Hasi**: 00:48:05. **Bukatu**: 00:50:52
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:
Umetan "gantz-atataileekin" (sacamantecas) beldurtzen zituzten. Neskatila bati gertatutako pasadizoa kontatzen du. "Sacamantecas" hitza geroagoa ezagutu zuten.

24. Amaren gaztetako kontuak

- **Erref**: ERM-217/031
- **Iraupena**: 0:03:40. **Hasi**: 00:50:52. **Bukatu**: 00:54:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Amak ez zizkien ipuinak kontatzen baina bere gaztetako ibilerak bai: neskame egon zeneko kontuak, Eibarrera edo Ondarrura saltzera joaten zenekoak... Beldurra pasatzen zuen menditik ibiltzean eta ehizan ibiltzen ziren eibartarrekin elkartzen zenean lasaitu egiten zen.

25. Amaren neskame garaiko kontuak

- **Erref**: ERM-217/032
- **Iraupena**: 0:02:30. **Hasi**: 00:54:32. **Bukatu**: 00:57:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Amak, bere neskame garaiko kontuak kontatzen zizkien: nnolako bizimodua zen, zer jaten zuen, ondo tratatzen zioten edo ez, etxe ona zen edo ez...

Arratzun neskame egon zen etxe batean semeak gosea pasatzen zuela kontatzen du.

26. Amaren umezain garaiko kontuak

- **Erref**: ERM-217/033
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:57:02. **Bukatu**: 00:58:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Ama Markina-Etxebarrin umezain ibili zeneko kontuak kontatzen ditu.

27. San Juan eguneko kantak eta sua

- **Erref**: ERM-217/034
- **Iraupena**: 0:02:03. **Hasi**: 00:58:32. **Bukatu**: 01:00:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Kantei buruzko azalpenak
- Aisia » Jai-giroa » San Juan

Laburpena:
San Juanetan sua egiten zuten. Berano Txikiko umee kantatzen zuten San Juan kanta eta beiraiek abesten zutena ez zen berdina. Biak abesten ditu. San Juan egunean Eibarrera joaten ziren, han tiobiboak zeudelako. San Juan bezperan baserrian sua nola egiten zuten kontatzen du.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-10

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com